

PREDGOVOR

Mudrost ne treba kriti od mladih ljudi, ona je za njih najkorisnija jer su oni za nju najotvoreniji

Nisu sve knjige namenjene određenim čitaocima. Mnoge knjige su napisane zato što ima šta da se kaže, pa neka do njih dođe ko hoće.

Sam naslov ove knjige govori da je ona pisana samo za one koji se bave moralnim obrazovanjem i vaspitanjem ili unapređivanjem moralnog obrazovanja i vaspitanja i duhovnog razvoja kod mlade generacije. Zato će ova knjiga više podsećati na priručnik nego na teoriju moralnog obrazovanja i vaspitanja. Međutim, to neće biti ni suvoparni, isključivo operativni priručnik. Iako će u njemu dominirati odgovori na pitanja šta i kako, neće izostajati ni odgovori na pitanje zašto. Naime, svaki odgovor na pitanje šta (sadržaj) i kako (metod) će biti adekvatno objašnjen, odnosno potkrepljen razlozima i odgovorima na protivargumente.

Knjiga ima tri dela: 1) sadržaj moralnog obrazovanja vaspitanja i duhovnog razvoja, 2) metod rada ili pouke i saveti sa obrazloženjima za razne vaspitne situacije i za razne tipove učenika i 3) psihološka kritika moralnog obrazovanja i vaspitanja i duhovnog razvoja i odgovor na tu kritiku.

U delu o sadržaju će se videti šta sve može da se radi sa mladim ljudima u cilju moralnog obrazovanja i vaspitanja i duhovnog razvoja. Hegel je rekao da je metod filozofije ili forma izlaganja filozofskih ideja duša sadržaja. Nešto slično bi se moglo reći za odnos moralnog obrazovanja i vaspitanja. Moralno obrazovanje je duh moralnog vaspitanja. Naime, za ličnu izmenu karaktera na bolje i za napredovanje u vrlini ništa nije važnije od ispravnog znanja, koje se stiče razumevanjem i ličnim uvidima o tome u čemu je smisao svega toga, čemu to vodi i koje su lične i društvene koristi od tog posla.

Prosto je neverovatno da je ljudski rod sve svoje kreativne potencijale i stvaralačke sposobnosti usmerio negde napolje, da pravi planove i projekte za izgradnju spoljašnjih objekata, od kuća i gradova do raketa i satelita, i da je uspeo da napravi razna čudesa kao što su akceleratori ili sudarači elementarnih čestica ili aparate za kvantnu medicinu koji nepogrešivo skeniraju sve energije i frekvence

u ogranizmu, a onda ih koriguju i dovode u zdravije i harmoničnije stanje, a da još ne postoji usmerenje ka tome da se nešto od tih stvaralačkih moći usmeri ka unutra, ka planovima i projektima za stvaranje sebe kao što savršenijeg bića i za kreiranje svog karaktera po svojoj volji, koja je dovoljno slobodna da bi taj projekat mogao da se realizuje. Naravno, postoje neke duhovne škole u kojima se to radi ozbiljno, ali ne mislim na to, nego na čovečanstvo u celini. Sve osnovne, srednje škole i fakulteti u svim državama su usmereni na ono prvo, da uče mlade kako da stvaraju svet oko sebe, a nigde se ne uči kako stvarati sebe, svoj karakter, svoju ličnost i svoj duh, kao da to nije moguće ili nije uopšte bitno. A u suštini, ne samo da je i to bitno, nego je bitnije od onog prvog i ova knjiga upravo ima za cilj da opiše društvenu praksu u kojoj se pokazalo da je to moguće i da je jako bitno.

Kada se bolji, plemenitiji deo kulturne javnosti pita kako je moguće da je kod mladih ljudi vrednosni sistem okrenut naopačke, da se, osim časnih izuzetaka, mnogo više značaja pridaje spoljašnjim vrednostima, kao što su karijera, slava i bogatstvo, pri čemu se u mnogim slučajevima ni ne dovodi u pitanje ispravnost izbora sredstava u ostvarivanju tih ciljeva, umesto da se teži unutrašnjim vrednostima kao što su unutrašnja karijera razvoja sebe u svim potencijalima ljudskog bića, unutašnje bogatstvo duha, duše i vrlina i slava pred prijateljima koji umeju da vide i cene te vrline, onda mora da se pribegne praktičnoj logici, pa da se kaže da ako je obrazovni sistem na svim nivoima, od osnovnog do univerzitetskog obrazovanja usmeren ka spolja, ka sticanju naučnih znanja da bi se našao dobar posao u struci, a od moralnog vaspitanja se očekuje da bude uzgredno, bez temeljnog obrazovanja u tom smislu, onda je logična posledica toga da, osim izuzetno darovitih pojedinaca, većina mladih ni ne vidi te unutrašnje vrednosti.

Ova knjiga upravo treba da pokaže, i to iz realne društvene prakse, koliko je moralno obrazovanje važno za moralno vaspitanje, odnosno da ako nekoga hoćemo da učimo da treba da se razvija u vrlini, moramo da mu objasnimo šta to znači. Nije dovoljno samo nekome reći budi dobar ili ljubi bližnjeg svog. Treba mu objasniti šta to znači biti dobar, šta je to vrlina, šta je u bližnjem ono što je nama blisko, taj zajednički ljudski imenitelj, šta se time dobija ako neko

krene tim putem ili u čemu je smisao svega toga. Mladima treba kroz razgovore o raznim temama objasniti da se razvijanjem sebe u vrlini dobija osećaj unutrašnje ispunjenosti, osećaj smisla svog postojanja i rada, osećaj sreće pa čak i blaženstva, koji nisu reakcija na neki lep spoljašnji događaj, nego su baš taj nagomilani unutrašnji duhovno duševni sadržaj rada na sebi, osećaj korisnosti za druge, pa i za ceo ljudski rod, osećaj lične vrednosti zbog osećaja ličnog razvoja, svesti da se ispunjavaju postavljeni ciljevi. To su sve velika duhovna zadovoljstva i ne može ih zameniti ni uspeh u karijeri, ni slava ni materijalno bogatstvo. Ima puno uspešnih i bogatih ljudi koji se leče od depresije, što je dokaz da u tome nije smisao života.

To naravno ne znači da ne treba učiti i sticati naučna znanja da bi se radio neki posao i da ne treba raditi i zarađivati i da ne treba uživati u čulnim zadovoljstvima, jer su važne samo unutrašnje vrednosti. To prosto znači da je ono unutrašnje vrednije od onog spoljašnjeg, i da ljudsko biće, iako ima čulnu percepciju koja ga vuče negde napolje, ka spoljašnjem svetu, ima i unutrašnji svet svog duha i svoje duše, koji su njegovo najveće bogatstvo ako im dopusti da se razvijaju onoliko koliko mogu.

Metod rada sa mladima je u načelu filozofski, odnosno sokratovski, sa nekim doterivanjem i prilagođavanjem metodama iz humanističke psihologije. Ako za tvoj način vođenja razgovora psiholozi tvrde da je previše autoritativan i usmeravajući, dok onaj ko se profesionalno bavi metodikom nastave filozofije kaže da previše prepuštaš inicijativu sagovornicima, i da se previše povlačiš u pozadinu razgovora, bez potrebnog dominiranja razgovorom, onda se nameću dva zaključka: ili ti ne umeš ni da usmeravaš razgovor, ni da prepuštaš inicijativu sagovornicima, pa psiholog vidi samo ono drugo, jer mu je jako važno prepustiti se vođstvu onih sa kojima se razgovara, pri čemu se ima samo uloga neosetnog, spontanog skretničara, dok filozof vidi samo ono prvo, jer je njemu jako važno da se vidi da razgovor ima neki planski, unapred osmišljen tok, pri čemu ti, koji vodiš razgovor, nisi običan skretničar, nego lukavi vođa ka unapred određenom cilju. Drugi zaključak je da ti umeš da radiš i jedno i drugo, ali onda psihologu smeta što ti pomalo, ili nekad i malo više, usmeravaš razgovor, dok filozofu smeta što im više nego što bi po njegovom mišljenju trebalo, prepuštaš inicijativu, odnosno slobodu

da oni skoro sami kreiraju tok svog razgovora, uz tvoje vrlo blage i neosetne intervencije, koje ih ne usmeravaju, nego im samo otvaraju nove mogućnosti za njihovo kreativno granjanje.

Metod rada će biti i uopšteno formulisan i dat kao misaono iskustvo ili pouka iz moralno-vaspitne prakse koja je na Zvezdari započeta 1984. godine, a koja je 1991.godine dobila malo šire dimenzije.

Kritika moralnog vaspitanja će biti razmotrena zato što ta kritika uglavnom ispoljava različite aspekte nerazumevanja moralnog vaspitanja. Pošto je našoj moralno-vaspitnoj praksi upućena jedna stvarna kritika, sa pozicije kliničke psihologije, biće dat i komentar te kritike.